

Church for Every Context

Nederlandse samenvatting en 'handleiding' bij het boek van Michael

Moynagh

Maarten Atsma - juli 2019

Inleiding

Michael Moynagh schreef het boek *'Church for every context'* in 2012. Hij is betrokken bij het team van *Fresh Expressions of Church* uit Groot-Brittannië.

"Fresh Expressions are new forms of church that emerge within contemporary culture and engage primarily with those who don't 'go to church'"

Inmiddels zijn er ruim 3000 *Fresh Expressions* te vinden in Groot Brittanië, Europa en Noord Amerika. De beweging startte met de lancering van het zogenaamde *Mission Shaped Church* rapport in de Engelse kerk. Dit rapport opende de weg voor *mixed economy*, waarin verschillende vormen van kerk naast elkaar bestaan. Dit als antwoord op een snel veranderende houding van de samenleving tegenover de kerk.

De *Fresh Expressions* beweging poogt zich te ontwikkelen als netwerk waarin pionierende initiatieven bemoediging en kunde kunnen delen.

Handleiding boek

Hieronder volgt een (uitgebreide) samenvatting van het boek *'Church for every context'*. Het is een hele opgave om het boek (en zelfs de samenvatting) te lezen. Wel is het goed mogelijk hoofdstukken los van elkaar te lezen.

Het boek is opgebouwd uit vier delen. Het eerste deel zet nieuwe contextuele kerken in de Bijbelse traditie, de geschiedenis van de kerk en moderne sociologische perspectieven. Het tweede deel start met een uiteenzetting van een theologie van deze nieuwe vormen van kerk. Er komen vragen aan bod over het doel en de natuur van de kerk, de positie van zending en de rechtvaardiging van verschillende vormen van kerk. Het derde deel beschrijft de start van nieuwe kerken en het vierde deel sluit af met het belang van *discipleship*, *worship*, *gemeenschap* en *duurzaamheid* van deze kerken.

Het is ook goed mogelijk verschillende hoofdstukken van het boek te lezen aan de hand van de acht kernthema's. Hieronder volgt een overzicht:

Kernthema	Hoofdstuk
Luisteren	8, 13
Missie en teamcultuur	6, 7, 16
Liefhebben en dienen	10

Netwerk ontwikkelen	9, 11, 12, 14
Geloven verkennen	17
Leiderschap delen	15, 19
Kerkzijn ontdekken	5, 18, 19
Bestendigen en doorgaan	20

Deel 1 Verleden en heden

Nieuwe vormen van kerk (*new contextual churches*) zijn:

- Missionair (*missional*): gesticht door christenen onder mensen die niet (langer) naar de kerk gaan.
- Contextueel (*contextual*): passend in de cultuur van de doelgroep
- Vormend (*formational*): met als doel discipelen te vormen
- Kerkelijk (*ecclesial*): met het voornemen een kerk te zijn voor mensen uit de eigen context

De lokale kerk kan zending op die verschillende manier benaderen:

- Verwelkomen (*attractional*), "Kom naar ons!" (naar de bestaande kerk)
- Opzoeken (*engaged*), zijn waar de mensen zijn, "Ga en kom!" (naar de bestaande kerk)
- Uitzenden (*incarnational*), uitgaan en dan blijven tussen de mensen waar je naar toe ging

Hoofdstuk 1 De nieuwe contextuele kerken van Paulus

In het Oude Testament lezen we over een naar binnen gerichte (*centripetal*) benadering van zending. Deze beweegt naar de kern, oftewel "kom naar ons". In het Nieuwe Testament verandert deze in een naar buiten gerichte (*centrifugal*) benadering. Oftewel "wij komen naar jullie".

Paulus is de persoonlijking van deze strategie. Paulus werkte net als Jezus met discipelen die hij in tweetallen uitzond om het evangelie te verkondigen. Het team van Paulus breidde uit en het werk vorderde. Op den duur verplaatste de basis van het zendingswerk naar de jonge gemeenten die door het team van Paulus waren gesticht. Deze gemeenten hadden een gelijke status en waren aan elkaar verbonden in een netwerk. Deze jonge gemeenten verkondigden het evangelie in hun achterlanden en voorzagen het team van Paulus met tijdelijke werkers. Zo droegen meer dan 50 mensen op verschillende wijzen bij aan het team van Paulus. Paulus gaf hier leiding aan. Het team stond in het middelpunt van het complexe netwerk van jonge gemeenten. Het inspireerde tot persoonlijke loyaliteit en commitment aan het evangelie.

Uit het werk van Paulus zijn een zestal sleutels tot effectief teamwerk te herleiden:

- zorgvuldige selectie van teamleden (met vertrouwen als voorwaarde)
- onderling aansporen tot vergeving en verzoening in het team
- gezamenlijk nemen van besluiten
- onderling levens delen in het team
- delegeren van taken begeleid door instructie en aanmoediging
- uitgebreid netwerk wisselde *good practices* ter bemoediging uit

De eerste christenen verenigden zich in twee vormen van kerk. In de huiskerk kwamen homogene groepen samen. Deze cultuurspecifieke vorm van kerk (contextueel) stond onder een eigen (inheems) leiderschap. Dit was de al bestaande leiderschapsstructuur in de familie.

Regelmatig troffen huisgemeenten elkaar op een vooraf afgesproken locatie. Deze ontmoetingen tussen huisgemeenten is een tweede vorm van kerkzijn. De combinatie van deze twee vormen bracht verschillende sociale groepen samen en had zo het potentieel sociale verdelingen te overbruggen.

Paulus is een voorbeeld geweest voor veel kerkplanters door zijn model van contextuele kerken die andere nieuwe gemeenten starten.

Hoofdstuk 2 Contextuele kerken in de geschiedenis

Met *mixed economy* bedoelen we de bestaande kerk en nieuwe kerkvormen die naast elkaar bestaan in wederzijds respect en support. Dit gaat niet altijd makkelijk. Het is een uitdaging om persoonlijke relaties te handhaven, diversiteit toe te staan en verschillende gedachten rondom christelijke identiteit naast elkaar te veroorloven.

De relatie tussen de kerk in Jeruzalem (bestaand) en de kerk in Antiochië (nieuwe kerkvorm) is een voorbeeld van *mixed economy*. Het leiderschap kwam vanuit een eerbiedwaardige locatie met een rijk erfgoed. Deze richtte een nieuw front voor zending op. Antiochië daarentegen kende een huiselijke gemeenschap rond de tafel. Mensen luisterden, hadden lief, dienden en bouwden aan nieuwe relaties. Ze bewogen voort met het evangelie van Jezus Christus, met God en de naaste dienend.

Deze eigenschappen (missionair, contextueel, vormend en kerkelijk) van nieuwe contextuele kerken vinden we in verschillende vormen terug in de geschiedenis.

Hoofdstuk 3 Nieuwe vormen van kerk in Groot Brittanië (Fresh Expressions of Church)

Complexiteitstheoriën komen oorspronkelijk uit de natuurwetenschappen. Steeds vaker worden ze succesvol toegepast in sociale wetenschappen om naar verschillende aspecten (organisaties en sociaal ondernemerschap) van het dagelijkse leven te kijken. Er zijn verschillende complexiteitstheoriën. In de onderstaande punten komen ze overeen:

- verandering komt voort vanuit het hele systeem (niet als plan vanuit de top)
- nieuws en innovativiteit borrelen op en veroorzaken opschudding
- sneeuwbaaleffect komt op gang (elementen of individuen reageren positief op het nieuws)
- nieuwe patronen zijn onvoorspelbaar door de nog onbekende eigenschappen van het nieuwe systeem

De grens tussen orde en wanorde is essentieel. Sterk geordende organisaties bieden weinig ruimte voor verandering en innovativiteit. Als je echter organisaties over de grens de chaos in duwt, vallen ze uit elkaar. Een veilige plek is op de grens tussen orde en wanorde. De organisatie zal ruimte moeten openen voor nieuwe ideeën om niet uit elkaar te vallen. De bestaande benadering voldoet niet meer en zal vervangen moeten worden door een nieuwe. Zo herorganiseert het systeem zichzelf. Het *fourfold model* (een complexiteitstheorie) wordt toegepast om de ontwikkelingen van *Fresh Expressions of Church* in Engeland te beschrijven. In dat model zijn er vier condities voor een nieuwe opkomende orde in een organisatie:

- *Disequilibrium* (schommelingen in het systeem)
- *Amplification* (verspreiding en vermenigvuldiging van innovativiteit)

- *Self-organization* (herorganisatie van het systeem)
- *Stabilizing feedback* (aanpassing nieuw systeem aan 'oude waarden')

Een bedreiging van buiten (bijvoorbeeld postmodernisme en dalende ledenaantallen) of ervaringen binnen de kerk (ontevredenheid kerkgangers) dwingen de kerk dwingen verder te kijken dan het tot nu toe geaccepteerde gedrag. Een kleine schommeling in een deel van het systeem (*disequilibrium*) kan substantiële verandering in andere delen teweeg brengen. *Amplification* vindt plaats als nieuws over innovatie (nieuwe ideeën en strategieën) wordt verspreid. Het is belangrijk deze verhalen te vertellen. Deze moedigen op hun beurt anderen aan te gaan vernieuwen. Ook (persoonlijke) netwerken zijn fundamenteel voor vermenigvuldiging. *Amplification* omvat in het kort:

- het delen van verhalen
- een centraal team dat functioneert als een megafoon
- expliciete steun van kerkelijke autoriteiten
- vermenigvuldiging door netwerken
- het delen van *good practices*, vertellen over de successen

Self-organization vindt plaats als 'nieuwe manieren van doen' uitdagen en daarop de bestaande benaderingen vervangen. Deze herorganisatie is niet te sturen en te controleren vanaf de top van de organisatie. Het is een optelsom van beslissingen van individuen en groepen.

Echter, hoe meer leiders en leden van de kerk de nieuwe benadering omarmen, hoe meer het nieuwe zich aanpast aan de bestaande waarden van de denominatie en context. Dit vormt 'het nieuwe' en maakt het bekender waardoor weerstand afneemt. Door deze *stabilizing feedback* zijn meer mensen bereid de nieuwe benadering te accepteren.

In Groot Brittannië lijken er drie vormen van kerk uit te kristalliseren. De kerk als 'tempel', 'synagoge' en 'tent'. Als tempel in de vorm van conferenties, retraites, vieringen en websites. Als synagoge in de vorm van de lokale gebruikelijke kerk. Als tent als de (tijdelijke) kerk in het dagelijks leven. Deze laatste vorm zijn dan ook kleine aanbedende gemeenschappen die zich concentreren op praktisch discipelschap om anderen in hun context tot het geloof te leiden.

Hoofdstuk 4 Sociologisch perspectief

De samenleving verandert. Uit de dalende ledenaantallen blijkt dat de kerk daar niet succesvol op reageert. Nieuwe contextuele kerken hebben de potentie een brug te slaan tussen de kerk en verschillende contexten.

Kerkelijke veranderingen

Secularisatie betekent een afname van kerkgang en de invloed van de kerk. Het christendom zal niet geheel verdwijnen, maar haar aanwezigheid en betekenis zal verder afnemen wanneer economieën industrialiseren en voortgaan (modernisering).

Het is echter aannemelijk dat de kerk in staat is zich aan te passen. Wel is het goed te kijken hoe de kerk zichzelf beperkt:

- relevantie, de kerk faalt zich te verbinden met behoeften uit het alledaagse leven van mensen en sociale veranderingen (zoals de positie van vrouwen)
- beschikbaarheid, als kerken mogelijkheden tot bezoek verbreden, is het waarschijnlijker dat individuen een kerkvorm vinden die hen aanspreekt en waar ze betrokken raken

- organisatie, door buitengewoon grote en dure kerkgebouwen is er meer tijd nodig om het instituut te onderhouden dan er te besteden is aan missionair werk

Volgens het rapport 'Mission shaped church' is de secularisatie thesis verkeerd. Het zijn niet sociale veranderingen die het sterven van de kerk onvermijdelijk maken. Het probleem is de kerk die faalt in aanpassing. Deze hypothese van het rapport kan niet bewezen worden, maar de nieuwe kerkvormen lijken hier wel naar te wijzen. Deze vormen helpen de kerk relevanter en beschikbaararder te zijn in alle aspecten van het leven.

Ethische veranderingen

Door welvaart richten mensen zich op doelen die verder reiken dan overleving. Eigen behoeften, verlangens, mogelijkheden en relaties zijn de voornaamste referentiekaders geworden. Individuen letten daardoor minder op goddelijke autoriteit en meer op hun persoonlijk welvaren.

Expressive self is een reactie op een groeiende regulerende wereld. In vrije tijd zoeken mensen naar bevrijding van gedisciplineerd werk en ook hun houding tegenover religie wordt post-institutioneel. Mensen denken meer in plannen dan in doelen. Ze zijn meer geïnteresseerd in de reis dan het bereiken van een bestemming. Bestemming suggereert namelijk afsluiting, terwijl reizen opties open laat. Individuen volgen hun eigen paden en respecteren de wegen van anderen. Als de *expressive self* op zoek is naar support ontvangt deze liever middelen dan klare antwoorden.

Economische en sociale veranderingen

De combinatie van schaal en specialisatie biedt mogelijkheden voor netwerkende kerken met een focus op specifieke doelgroepen (niche kerk). De snelle toename van netwerken maakt de maatschappij mondiger (het is makkelijker je stem te laten horen). Een *network society* is een verandering van hiërarchie naar netwerken. Dit transformeert elk aspect van het sociale bestaan. Dit vormt ook de culturele context van de kerk. Netwerken delen locaties op. Dit daagt de kerk uit samen te werken om deze losse delen samen te houden door de maatschappij te dienen. Dit biedt ook ruimte voor netwerk kerken naast de bestaande geografische kerken.

Deel 2 Op weg naar een theologische motivering

Hoofdstuk 5 Wat is het doel en de natuur van de kerk?

De traditionele benadering van evangelisatie neemt de bestaande kerk als startpunt en vraagt zich af hoe mensen aangemoedigd kunnen worden deel uit te maken van deze kerk (*centripetal approach*). Nieuwe contextuele kerken gaan naar waar de mensen zijn en vragen zich af hoe een passende kerk er uit zou moeten zien in hun context (*centrifugal approach*).

In de bediening van Jezus staat het Koninkrijk van God centraal. De kerk, als zichtbare mensen, getuigt van dit Koninkrijk. In de loop der tijd heeft de kerk op verschillende manier vorm gegeven aan dit getuigenis:

- *Church-shaped kingdom* = Door de Geest maakt de kerk het Koninkrijk aanwezig (kerkplanting/ gemeentestichting)
- *World-shaped kingdom* = Het Koninkrijk is aanwezig in de wereld en de kerk wijst daar naar.

- *Kingdom-shaped church* = Het Koninkrijk, hoewel aanwezig in de wereld, is met name aanwezig in de kerk.

De essentie van kerk is de Drie Eenheid. (Volf over Drie Eenheid: *"In a certain sense, each divine person is the other persons, though is such in its own way."*) Gemeenschap (*community*) is de kern van het bestaan van de kerk. Zending vloeit voort uit gemeenschap, maar is niet het centrum van het kerkelijk leven. Hierdoor lijkt het alsof gemeenschap en zending niet op gelijke voet staan. In de *Kingdom-shaped church* benadering is het Koninkrijk zowel binnen als buiten de kerk aanwezig. Dit vraagt om interactie tussen de kerk en de wereld.

Kerk kan ook worden omschreven aan de hand van vier soorten relaties (met God, met de leden van de lokale kerk, met de wereld en met de brede kerk). Deze fundamentele relaties maken gemeenschap én zending tot essentie van kerk zijn.

Het rapport 'Mission Shaped Church' beschrijft deze relaties ook wel als volgt:

- UP deelname in het leven van de Drie Eenheid (Woord, sacramenten en gebed)
- IN gemeenschap in bijeenkomsten (ontmoetingen, kerkgang)
- OUT de wereld liefhebben en dienen (zorg, evangelisatie)
- OF als onderdeel van het gehele lichaam, door verbindingen met de brede kerk

In de traditie van de kerk zijn bepaalde praktijken gebruikelijk. Deze praktijken definiëren hoe een kerk zou moeten zijn (de zondagse dienst, gedrag van kerkgangers en het vieren van de sacramenten). Deze praktijken zijn belangrijk om relaties in stand te houden. Ze mogen alleen niet belangrijker worden dan relaties. Praktijken mogen herzien worden als ze niet meer voldoen, maar relaties mogen nooit uitgewist worden. Praktijken kunnen de kerk ook niet definiëren, omdat christenen niet in staat zijn het daarover eens te worden. De praktijken zouden getest moeten worden aan de hand van bovenstaande relaties (In hoeverre helpt de manier waarop we doorgaans het Heilig Avondmaal vieren deze specifieke groep mensen te groeien in hun relatie met God en met elkaar?)

Nieuwe vormen van christelijke gemeenschap kunnen worden beschouwd als kerk als ze vorm geven aan deze vier relaties. Een kerk die focust op praktijken heeft moeite met het verwelkomen van nieuwe vormen van gemeenschap. Een kerk die focust op relaties is meer divers en aanpasbaar.

Om missionaire initiatieven als volwaardig kerk te omschrijven is volwassenheid nodig. Volwassenheid als in Efeze 4:13 (tot volle wasdom gekomen volheid van Christus) impliceert twee dingen:

- groei betekent groei in alle vier de relaties
- wijzend naar het komende Koninkrijk (toekomst dimensie)

Een nieuwe kerk zal deelnemen aan de traditie, maar de verwachting is dat ze iets nieuws aan de traditie toevoegt.

Hoofdstuk 6 Zou zending een eerste stap voor de kerk moeten zijn?

God is missionair van nature. Hij heeft altijd klaar gestaan voor de mensheid. God heeft geen missie, God is missie. De kerk heeft geen missie, de kerk is missie. Zending doordringt alle vier de relaties van kerk, zonder deze te verlagen tot strategieën om missionair naar buiten te treden.

Jezelf geven is zowel Gods natuur, als de natuur van zending. Goddelijke zending is zelfgave. Zending laat zien hoe een ontvanger van genade transformeert in een gever van genade. Zending gaat verder dan dankbaar zijn voor genade, het is het geven van jezelf aan een missionair God.

De *Anglican Communion* formuleerde de *Five marks of mission*. Daarin is het doel van zending zichtbaar: Het redden van de schepping door deel te nemen aan het werk van de Geest in deze wereld. Het is een alomvattende zending, die uitersten van evangelisatie en discipelschap samenbrengt met sociologie en ecologie (holistische zending).

Five marks of mission:

1. goede nieuws van het Koninkrijk verkondigen
2. onderwijzen, dopen en nieuwe gelovigen voeden
3. menselijke behoeften beantwoorden door liefdevolle bediening
4. zoeken naar het veranderen van onrechtvaardige structuren in de maatschappij
5. de integriteit van de schepping behoeden, verduurzamen en het leven op aarde vernieuwen

Hoofdstuk 7 Zending door individuen of gemeenschappen?

Stanley Hauerwas schrijft over de rol van de christelijke gemeenschap in de vorming van christelijk karakter. Leslie Newbigin noemt het aandeel van de gemeente in het bekendmaken van Christus aan de wereld. In beide benaderingen komt de gemeente samen in vieringen, maar gaan individuen de wereld in en niet als gemeente. Hierdoor is er geen aansluiting tussen de kerk en de wereld. De kerk als gemeenschap blijft tussen de vier muren.

De Drie Eenheid is een *communion-in mission*. Deze is missionair in essentie. De kerk echoot *communion-in mission*, door haar deelname aan Gods gemeenschap. Als kerken zendingsgemeenschappen zijn, dan getuigen ze van Gods werkelijke natuur, de menselijke natuur en de natuur van verlossing.

De noodzaak van kleine contextuele kerken om vier soorten relaties te onderhouden (met God, met de leden van de lokale kerk, met de wereld en met de brede kerk) biedt een aantal kansen:

- zichtbaarheid van de kerk in de samenleving
- eenvoud om mensen van buiten naar binnen te leiden
- aanpassingsvermogen van een kleine groep aan nieuwe leden
- planten van een zendings DNA in opkomende christenen
- als toegankelijke groepen kunnen ze als brug naar de bestaande kerk dienen

Deze nieuwe contextuele kerken kennen ook uitdagingen:

- erkenning als kerk, ook als de zendingsgemeenschappen heel klein zijn
- voorzien van gepaste ondersteuning (dit is de rol van de bestaande kerk, kleine gemeenschappen met weinig leden kunnen daar niet zelf in voorzien)
- toepassen van lidmaatschap van meer dan één kerk (*dual membership*)
- behouden van een focus op zending

- leven met 'slordigheid' en imperfectie

Hoofdstuk 8 Waarom kerk in zoveel vormen?

Waarom is contextualisatie nodig?

1. Aanpassing is een normaal onderdeel van het menselijk bestaan. Toch zijn er mensen die vasthouden aan één theologie die geldig is voor alle tijden en plaatsen. Anderen beweren dat elke cultuur een eigen theologie moet hebben. Het is niet nodig deze tegenpolen tegen elkaar uit te spelen. We kunnen ons tussen beide uitersten bewegen, waarin we zullen moeten erkennen dat de kerk zich in zekere mate aan zal moeten passen aan de context.
2. God openbaart zichzelf door het dagelijks bestaan. De kerk kan de context daar op wijzen en zo God aan dit bestaan communiceren.
3. De kerk geeft door de Geest als het ware een voorproefje van Gods Koninkrijk. Zo kan de kerk de context het Koninkrijk binnen brengen.

Contextualisatie kent grenzen. Het 'uiterlijk' van het evangelie mag worden aangepast voor elke context, de kern niet. Vooronderstellingen van kerkpioniers kunnen niet zomaar aan een context opgelegd worden. Als pioniers de kerk aan de context geven, betekent dit ook ruimte geven aan de Geest. Deze zal de ontvangers laten zien hoe ze dit geschenk kunnen ontvangen. Als we geloven dat een ieder een persoonlijke relatie met Jezus heeft, heeft iedereen ook een persoonlijke beleving van geloof. Dat geldt voor het individu en voor gemeenschappen. Contextualisatie is pas echt geslaagd als (nieuwe) gelovigen kritisch kunnen zijn op de praktijken van de pioniers.

Stephan Bevans heeft zes contextualisatie modellen beschreven. Het gebruik van al deze modellen is gerechtvaardigd, mits in de juiste omstandigheden toegepast. Ze zijn allemaal door Jezus gebruikt. Hieronder een korte samenvatting en kritische kanttekening van de modellen:

- *The translation model (het evangelie naar de context vertalen)*
Jezus naar de context vertalen. Jezus wordt ingevoegd, maar volgens dit model geeft de context niets terug. Is God daar niet al aanwezig?
- *The anthropological model (context openbaart God)*
Moedigt aan te leren van de context. Maar het model onderschat de omvang van de (in zonde) gevallen context (zondeval).
- *The praxis model (actie/ reflectie/ actie...)*
Impliceert een continue spiraal van actie, reflectie, actie en opnieuw actie. Het gevaar is dat actie altijd de agenda bepaalt. God kan opnieuw spreken ongerelateerd aan de huidige praktijk.
- *The conversation model (dialoog met andere kerken en de traditie)*
Gesprekken over kerkculturen, proberen te leren van de ervaringen van anderen. Het zwakke punt van dit model is dat het de ervaringen van anderen niet uitdaagt. Het vermijdt spanning.
- *The subjective model (ontwikkel een authentiek geloof)*
Beschrijft authentieke geloofservaringen. Het gaat om het helpen van anderen tijdens hun geestelijke reis, net zoals zij ons kunnen helpen. De vraag is of de geloofservaringen altijd authentiek zijn en niet zijn beïnvloed door andere mensen of de context.
- *The counter cultural model (evalueert, bekritiseert en transformeert culturen)*

Het evangelie is een filter waardoor we zien en cultuur bekritisieren, interpreteren en uitdagen. Het is trouw aan de Bijbel, maar neigt te negatief te zijn.

De modellen zijn toe te passen in de verschillende fasen (context bezoeken, uitgaan, evangelisatie, kerk zijn, discipelen maken en vertrek van de pionier) van een nieuwe contextuele kerk.

Hoofdstuk 9 Zijn cultuur specifieke kerken te rechtvaardigen?

Homogene eenheden zijn groepen waarin alle leden overeenkomstige karakteristieken hebben. Zijn cultuur specifieke kerken gericht op homogene eenheden rechtmatig?

Homogene groepen kunnen op drie manier worden bekeken:

1. Als missionair doel: homogene gemeenten bereiken mensen van de eigen context beter.
2. Als missionaire eerste stap: homogene gemeenten zijn een noodzakelijke eerste stap om daarna te verbinden in meer diversiteit.
3. Als missionair niet wenselijk: heterogene groepen en het samenbrengen van verschillende culturen is de natuur van de kerk.

Een vierde benadering is de gefocuste en verbonden kerk (*focused-and-connected church*). Focus op een specifieke cultuur, maar deze verbinden in een netwerk aan andere groepen. Homogene en heterogene groepen zijn beide van belang. Dit past in een netwerkmaatschappij. Het is meer voor de hand liggend dat diepere gemeenschapsvorming plaatsvindt als leden iets substantieels overeenkomstig hebben. Van nature trekt affiniteit mensen aan, maar ze willen ook deel zijn van een groter geheel. Deze vierde benadering is dus een gelijkwaardige combinatie van eenheid en diversiteit.

Hoofdstuk 10 Zijn nieuwe contextuele kerken trouw aan de traditie?

Jezus kwam naar een specifieke cultuur met zijn eigen specifieke culturele eigenschappen. Nieuwe contextuele kerken worden net als Jezus ondergedompeld in specifieke culturen en raken met de tijd meer ingebed.

Voordat Jezus zijn verzoeningswerk op aarde vervulde, riep en trainde hij de discipelen. Dit was essentieel voor zijn onderwijs en roeping. De twaalf waren zo belangrijk voor Jezus dat ze het lichaam van Christus werden ingeleid door het brood dat zij aten, het Brood des Levens. Dit gemeenschappelijk lichaam zou voedsel voor de wereld worden, gebroken, weggegeven en opgegeten... de kerk is het meest eigenlijk kerk als deze bestaat tot geschenk en levensonderhoud voor anderen.

Als het de natuur van Gods liefde is zo'n opoffering te ondergaan, dan moet dat ook de natuur van Zijn kerk zijn. De kerk is het meest bij haar essentie als ze zichzelf opgeeft in de huidige culturele vorm om zo vernieuwd te worden tussen hen die Gods Zoon niet kennen. In elke nieuwe context moet de kerk sterven om te leven.

Dit kan de kerk doen door:

- culturele vooronderstellingen los te laten
- ruimte te geven aan de context om zich te ontvouwen

- openbaringen van anderen te ontvangen als kennis
- te ontvangen als de essentie van oprechte liefde (hoe groter het vermogen te ontvangen, hoe groter de liefde)

Op deze wijze geven nieuwe contextuele kerken zichzelf aan de context. *Dying-to-live* (sterven om te leven) is wederzijds. Nieuwe kerken doen dit ook door zich te bekommeren om het welzijn van het bestaande lichaam en deelname aan deze structuren. Ze geven ruimte aan de erfenis van de kerk en ontvangen deze in hun levens.

Als kerken vermenigvuldigen, dragen ze de pijn en lasten van reproductie. Toen Jezus stierf, viel de groep discipelen uiteen. Verlies of bedreiging mogen nooit het laatste woord hebben. Als een kerk de lasten van reproductie draagt, deelt ze in de dood en opstanding van de eerste gemeenschap van Christus.

De kerk correspondeert met het leven en bediening van Jezus als ze:

- zich identificeert met een specifieke cultuur (Jezus als jood)
- gemeenschappen vormt tussen de bestaande levens van mensen
- 'dood' verduurt indien het nieuw leven voortbrengt
- vooruitloopt op het inbegrip van 'alle dingen' in het Koninkrijk
- continu uitgaat en Jezus volgt naar de randen van de samenleving

Nieuwe contextuele kerken zijn niet vreemd voor het brede kerkelijk lichaam. Ze zijn deel van het DNA van het lichaam door trouw te zijn aan Jezus die de grondlegger is van de traditie. Nieuwe contextuele kerken zijn ook niet compleet nieuw in de kerk, maar ze brengen het verhaal van de kerk verder.

Wanneer Jezus terugkomt, zal Hij terugkeren naar alle plaatsen om deze te vullen met zijn aanwezigheid. Hij zal pijn en onrechtvaardigheid verbannen. Contextuele kerken komen niet alleen overeen met het leven van Jezus door aanwezig te zijn, maar door te transformeren. Zo wijzen ze naar de de tijd wanneer alles zal worden vernieuwd.

Deel 3 Contextuele kerken laten ontstaan

Hoofdstuk 11 Hoe ontstaan contextuele kerken?

David Snowden's 'Cynefin model' helpt theorieën over methodieken van contextuele kerken in een framework te zetten. Hij benoemt vier contexten waarin kerken kunnen ontstaan:

1. *Simple context*: Stabiele en duidelijke oorzaak-gevolg relaties zichtbaar voor iedereen.
2. *Complicated context*: Duidelijke oorzaak-gevolg relaties niet zichtbaar voor iedereen, enkel voor experts. De expert evalueert feiten, analyseert verschillende meningen en antwoordt met erkende benaderingen.
3. *Complex context*: Geen erkende antwoorden beschikbaar, antwoorden moeten worden ontdekt door *trial and error*.
4. *Chaotic context*: Snelle antwoorden zijn nodig door turbulentie en veranderende oorzaak-gevolg relaties.

Een kerk beginnen is een *practice*. Karakteristieken van *practices*:

- een reeks coherente en consequente vaardigheden
- *standards of excellence* voortgekomen uit verhalen die de *practice* beschrijven
- *standards of excellence* zijn bepaald door een gemeenschap van uitvoerenden
- de *practice* kan worden verbeterd en uitgebreid
- de *practice* is geworteld in morele normen

Als deze *practice* is begrepen en beschreven zullen stichters van contextuele kerken zich van een *complex context* naar een *complicated context* kunnen bewegen.

Er zijn een aantal implicaties als het ontstaan van contextuele kerken als *practice* wordt beschouwd:

- *Standards of excellence* bieden hulp. Je hoeft niet alles zelfs uit te vinden als je op weg gaat.
- Het accent ligt op leren van de principes achter *practices*. (Als je pionieren van elke kerk simpelweg als innovatief beschouwd, dan is er niet veel te leren. Geleerde lessen van andere initiatieven, zul je snel naast je leggen, omdat je 'iets' nieuws aan het doen bent.)
- Vertellen van verhalen helpt te reflecteren en leren.
- Verschillende netwerken zijn belangrijk om onderling van van elkaar te leren.
- Beschrijvingen van *good practices* dienen als input voor gesprekken tussen pioniers. Het zijn geen vaste verklaringen die een gesprek overnemen.

Er zijn verschillende reizen die een contextuele kerk af kan leggen. Twee varianten zijn de *worship-first journey* en de *servicing-first journey*.

1. *Worship-first journey*: nieuwe gemeente → evenement/ cursus → kleine groep, diepere betrokkenheid
2. *Servicing-first journey*: luisteren, liefhebben en dienen, gemeenschap bouwen, discipelschap ontdekken, vormen van kerkzijn, opnieuw doen

Deze tweede reis maakt het mogelijk dat zending, evangelisatie en liefhebbend dienen integreert. Deze vorm om kerk en leven te verbinden komt voort uit voortdurende reflectie.

Gemeenschapsvorming kan plaatsvinden tijdens deze reizen. Daarvoor is het op z'n minst nodig dat mensen iets met elkaar delen en een groepsidentiteit hebben (gedeelde rituelen, het gevoel een onderscheidende groep te zijn). Er is tijd nodig om te vormen en een vaste vorm te krijgen. Een gemeenschap kenmerkt zich ook door de uitwisseling van gaven. Deelnemers geven aan elkaar, zodat een ander in staat wordt gesteld ook te geven.

Jezus kan in de gemeenschap worden geïntroduceerd door vriendelijkheid, gesprekken over God, worship, ervaringen van verhoord gebed en creatieve uitingen van spiritualiteit.

Christenen zijn geroepen om barrières neer te halen tussen kerk en leven.

Hoofdstuk 12 Zendingsgemeenschap bijeenbrengen

Mogelijke kwaliteiten voor kerkstichters:

- gegronde spiritualiteit
- verzamelen van nature mensen om zich heen

- in staat anderen in te zetten (bewust van grenzen, in staat mensen te betrekken door gaven in te zetten en bereid zijn mensen de vrijheid te geven deze gaven te gebruiken)
- passend in de cultuur, omdat ze uit dezelfde/ vergelijkbare cultuur komen of bekend zijn met interculturele zending

Het verzamelen van een gemeenschap begint niet met een aantal rationele besluiten. Gesprekken starten *identity voyages*. Mensen hebben een *starting identity*. Dit is de identiteit voordat ze betrokken zijn bij een contextuele kerk. Deze *starting identity* is een zelfbeeld, bestaande uit een aantal vooronderstellingen. Als de mogelijkheid zich voordoet deel uit te maken van een contextuele kerk, overwegen mensen *possible identities*. "Wat word ik als ik deelneem aan deze missie? Wil ik dat wel?" Ook kunnen vooroordelen aan bod komen. "Pioniers moeten toch dappere mannen zijn? Ik ben vrouw, voor mij dus niet weggelegd..." Als de *possible identities* zijn geaccepteerd, volgt er een *founder identity*.

De *contextual church identity* is de identiteit van de gemeenschap. De *founder identity* bestaat enkel in het hoofd van de persoon. Mensen worden pas leider als anderen volgen en hulp aanbieden. Je *starting identity* laat je nooit helemaal achter.

Identity voyages lopen de volgende stappen door: het opkomen van een leider, verzamelen van een gemeenschap, ontwikkelen van een gedeeld besef van een roeping en focus op zending en tenslotte een akkoord over de waarden van zending. Dit kan een lang en ingewikkeld proces zijn. Wanhoop niet!

Een gemeenschap bestaat uit twee of meer mensen met een gedeelde sociale identificatie. Hun bestaan als groep is erkend door een derde partij.

1. *homophily* is de tendens van individuen om zich te binden en associëren met gelijke mensen (gelijken trekken gelijken aan)
2. *familiarity* zijn bestaande banden tussen mensen, door werk en familie (jouw vriend is mijn vriend)

Deze twee processen zijn in het menselijk gedrag ingeworteld. Hoe we onszelf zien is één van de grootste veranderingen als we deel gaan nemen aan een groep. Deelname aan een groep vraagt ons te herdefiniëren wie we zijn. Dit kan gevolgen hebben voor ons zelfvertrouwen. Deze processen zijn fundamenteel voor het samenbrengen van nieuwe gemeenschappen.

Je identificeren met Zijn bereidheid te sterven aan het kruis zodat anderen kunnen leven, maakt het mogelijk dat elementen van onze starting identities sterven, zodat een nieuwe identiteit tot leven kan komen. Een identiteit die het op het hart heeft anderen te dienen. Door de Geest sterven om te leven is de motor die de zendingsgemeenschap gaande houdt (van starting identity tot een gezonde contextuel church identity). Het maakt het mogelijk dat een echte contextuele kerk tot leven komt.

Deelnemers kunnen bereid zijn deel te nemen aan een zendingsgemeenschap. *Starting identities* kunnen identificatie met de doelgroep nog steeds hinderen. Als mensen niet geschikt zijn voor een bepaalde situatie, is het beter hen te ontheffen om in andere contexten te dienen.

Hoofdstuk 13 Mogelijkheden onderzoeken

Trust is the currency mission communities trade in. The more of it they have the better.

Onderzoek leidt tot nieuwe inzichten. Gesprekken levert innovativiteit op. Gesprekken met God, vrienden en de lokale kerk, de context en de brede kerk noemt men ook wel '360 graden luisteren'.

Mattheüs 25:40: *Alles wat jullie gedaan hebben voor één van de onaanzienlijksten van mijn broeders en zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan.* Dit moedigt mensen aan zich af te vragen: "Als Jezus aanwezig is in de mensen die we proberen te dienen, hoe kunnen zij ons tot zegen zijn?" Dit toont het belang van luisteren naar de context.

Onderzoek in de wereld van ondernemers laat zien dat innovativiteit vaak bij de consument ligt die zijn behoeften niet onder woorden kan brengen. Henry Ford zegt: *"If I'd ask consumers what they'd wanted, they would have said faster horses."* Klanten hebben geen woorden voor de nog te ontwikkelen oplossingen voor hun problemen.

Dit betekent niet dat wij dit voor hen uit kunnen zoeken om vervolgens een oplossing aan te dragen. Mensen hebben misschien hulp nodig bij het aanboren van relevante informatie, maar kunnen daarop goed hun eigen levens interpreteren.

Onderzoeksmethoden:

- Observatie
- Gesprek
- Experimenteren
- Participatie
- Onderzoek
- Verbeelding

Onderzoek leidt tot het genereren van visie voor iets nieuws. Het uitvoeren van een visie is niet het eindpunt. De zendingsgemeenschap moet blijvend aandacht geven aan zijn onderzoekspartners. Het is een continu proces.

Onderzoeksmethoden gaan over deelname, leren en deel zijn van. Om de effectiviteit van een onderzoek te testen, kan de zendingsgemeenschap zich afvragen in hoeverre ze is veranderd door het proces.

Hoofdstuk 14 Partners betrekken

Er zijn verschillende partners van contextuele kerken:

- (gebeds)partners die bidden voor het initiatief en nuttige input leveren
- partners die de contextuele kerk dient (doelgroep)
- partners die toestemming geven om de missionaire visie te bereiken
- partners die het initiatief financieel mogelijk maken
- partner organisaties (Het is van belang te overwegen of het deze investering waard is. Denk aan tijd en geld, maar ook aan mogelijk focusverlies (verschillende agenda's) en onevenwichtige machtsverhoudingen.)

- publiek (welwillendheid onder alle mensen), legale vereisten, organisaties, kerk vertegenwoordigers en ethische grenzen (Wat kan er bijvoorbeeld gezegd en gedaan worden op de lokale school?)

Vertrouwen in relaties is fundamenteel. Deze komt tot stand door een gedeelde identiteit tussen de ondernemers en de verstrekker van middelen. Het waargenomen karakter van de ondernemer speelt een grote rol. Daarnaast zijn een overtuigend verhaal van het ondernemingsinitiatief en persoonlijk relaties essentieel.

Dit vertrouwen in relaties wordt gehandhaafd door regelmatige communicatie, zorg en aandacht voor de emoties van partners.

Succes hangt af van eigenschappen van het Koninkrijk, met name nederigheid. Maar ook integriteit en sociale competentie. Als deze *webs of belief* tot stand zijn gekomen, moet de nieuwe contextuele kerk niet streven naar een te stabiele communicatie. Dit neemt kracht weg. Nieuwe verbindingen verfrissen de gemeenschap. Aanhoudend netwerken, flexibiliteit en openheid voorkomen een status quo, maar ook overweldigd te raken door innovativiteit. Zo kan de Geest blijven verrassen!

Hoofdstuk 15 Action-based learning

Zendingsgemeenschappen zouden moeten leren van ervaringen, door zowel voor- als achteruit te kijken. Deze twee perspectieven leiden tot innovativiteit. Traditionele benaderingen van planning (doelstellingen en tijdschema's) zijn niet altijd geschikt voor de onvoorspelbare situatie van pioniers. Lerenderwijs plannen is het steeds ingaan op nieuwe mogelijkheden en veranderende omstandigheden. Er is reflectie op ervaringen. Daarnaast geeft het ruimte aan creativiteit en de speelsheid van de menselijke natuur. Speelsheid laat ook het karakter van God zien (zichtbaar in de schepping van de aarde). Ook staat het toe dat gesprekken bestaande plannen wijzigen.

Er zijn verschillende manieren om naar de toekomst te kijken:

- extrapolatie vanuit het heden: denkend aan de mogelijkheden van vandaag
Wat in het heden zou in de toekomst gerealiseerd kunnen worden?
- voorschot op de toekomst: denkend aan mogelijkheden
Wat voor nieuws zal de toekomst, de Geest kunnen brengen?

De waarden van het initiatief komen voort uit het terugblikken. Dit is anders dan ze van te voren vast te leggen in een zendingsverklaring. Als je deze wel van te voren bepaalt, dan geef je geen ruimte aan mensen uit de doelgroep. Ze krijgen geen plaats om deze waarden mee te vormen.

Action-based learning is een manier voor de gemeente om fris te blijven. Als leiders regelmatig evaluaties (*milestone reviews*) organiseren, zullen de mogelijkheden van het Koninkrijk de status quo uitdagen. Leiders staan dan altijd open voor leiding van de Geest.

Hoofdstuk 16 Bewustwording van het team

Succesvolle ondernemers zijn deel van een team of vormen een team om hen heen. Het vormen van een zendingsgemeenschap is een zendingsactiviteit op zich. Innovatie komt voort uit gesprekken. Diversiteit, responsiviteit (het vermogen en de bereidwilligheid van gesprekspartners om elkaar waar te nemen en te beantwoorden) en associatief vermogen (de bereidwilligheid van deelnemers om nieuwe associaties te creëren) maken dit groepsproces mogelijk. Dit kan niet van tevoren worden gepland. Niemand weet van de ander wat er komen gaat, hoe men daarop reageert en welk idee een ander oppert. Een team dat geen nieuwe patronen ontwikkelt gaat dood, een team dat constant nieuwe patronen ontwikkelt belast zichzelf en zal desintegreren. Er is balans nodig. Al zullen startende gemeenschappen wat overhellen naar het creëren van nieuwe ideeën. Dit is omdat zij vrijwel altijd bestaande principes naar nieuwe situaties brengen of nieuwe situaties tegenkomen waar geen bestaande principes gelden.

Om teamleden te helpen regelmatig in gesprek te zijn, volgen er vijf suggesties voor gesprekstema's:

1. *Forming: gesprekken over het lidmaatschap en doel van de gemeenschap*

Van belang zijn gesprekken over de grootte en samenstelling van het team, aanwezige talenten en gaven, het delen van levens (gemeenschapsvorming) en het ontwikkelen van gezonde gesprekspatronen (waarin het hele team betrokken wordt).

2. *Norming: gesprekken over hoe de gemeenschap samen zal werken*

Dit betekent het vaststellen van impliciete en expliciete regels over hoe teamleden samenwerken en zich tot elkaar verhouden.

Geestelijke normen bestaan uit eerlijkheid, het stellen van grenzen en vrijgevigheid. Gemeenschapsnormen helpen relationeel kapitaal op te bouwen in ondernemende teams. Ze verwijzen naar hoe teamleden tijd, expertise en bemoediging aan andere teamleden geven. Om te voorkomen dat gemeenschappen zich enkel op de gemeenschap richten en niet op de taak, is de combinatie met taaknormen van belang. Deze normen gaan over de waarden van de gemeenschap en hoe teamleden zouden moeten werken. De balans tussen de drie soorten normen is van belang. Geestelijke normen zouden de basis moeten vormen voor gemeenschapsnormen en taaknormen.

3. *Storming: gesprekken die voortkomen uit onenigheden in de gemeenschap*

Conflict is een signaal dat verschillende perspectieven aanwezig zijn. Een combinatie van deze kunnen nieuwe ideeën en gedachten aanwakkeren. Het gebruik van stilte kan partijen helpen de focus te verleggen van onmiddellijk eigenbelang naar lange termijn gevolgen voor zichzelf, de ander en grotere doelen en normen. Leiders spelen een sleutelrol in de omgang met conflicten. Door standpunten in andere woorden uit te drukken (*reframing*) tonen zij begrip. Dit neemt spanning weg en bevordert wederzijds begrip. Genadevolle gemeenschappen stimuleren teamleden te reflecteren over hun eigen zwakheden en behoefte aan vergeving. Hierdoor vergeven ze de ander met meer gemak.

4. *Performing: gesprekken over planning en de uitvoering van taken*

Leren moet centraal staan in de zendingsgemeenschap. Een *coaching culture* in de kerk helpt teamleden te groeien in de praktijk van het christelijk geloof. Deze groei komt tot stand door gesprekken met experts, het geleerde te delen onder teamleden en input van buitenaf. Het leren uit ervaringen en het evalueren van leervormen verbeteren de uitvoering van de gemeenschap.

5. *Adjourning: gesprekken over afscheid nemen*

Teamleden reflecteren over de afgelegde reis en het naderende eind. Het helpt de pijn te verzachten door eerlijk te zijn over teleurstellingen en samen verantwoordelijkheid te nemen voor eventuele gebreken. Ook individuele leden kunnen afscheid nemen van de gemeenschap. Het is belangrijk te leren van de ervaringen.

Deze periodieke gesprekken gaan over manieren hoe de gemeenschap zou moeten optreden en hoe deze omgaat met conflicten. Vruchtbare besprekingen verbeteren de uitvoering van taken en het functioneren van de gemeenschap.

Deel 4 Groei naar volwassenheid

Hoofdstuk 17 Discipelschap

Groeien in volwassenheid heeft te maken met *Christ likeness*, een beweging richting het Koninkrijk in elk van de vier soorten relaties: met God, met de leden van de lokale kerk, met de wereld en met de brede kerk.

Evangelisatie

The five marks of Mission moedigen de kerk aan op alle fronten deel te nemen aan zending met evangelisatie als volwaardig onderdeel.

Het model *belonging-believing-behaving* (behoren-geloven-gedragen) gaat er vanuit dat evangelisatie activiteiten gestart kunnen worden als mensen voelen dat ze bij een groep horen. Activiteiten in de lijn van 'liefhebben en dienen' zijn daarvoor nodig. Als mensen het geloof leren kennen en aanvaarden, zal dit hen verder vormen en hun gedrag veranderen.

Een *serving-first* benadering kent twee koorden, één van 'liefhebben en dienen' en gemeenschap en een tweede als de reis op weg naar geloof. Voor degenen die tot geloof komen, zullen de koorden tot elkaar komen. Voor anderen zullen het altijd twee losse koorden zijn.

Ook is er een model *behaving-belonging-believing* (gedragen-behoren-geloven), waarin christelijke praktijken worden toegepast om mensen te helpen beter controle over hun levens te krijgen. Mensen waarderen deze christelijke hulp en gaan zich deel voelen van de groep. Dit leidt tot verdere ontdekking van het geloof.

Voor beide modellen geldt dat ze niet alleen wijzen naar menselijke inspanning. Activiteiten moeten continu naar Jezus wijzen, men moet expliciet zijn over God.

Bekering/ inwijding

Het is belangrijk dat zendingsgemeenschappen beseffen dat er verschillende vormen van bekering zijn: specifieke ervaringen, een groeiproces en context (wat de één helpt, hoeft de ander niet te helpen). Ook zijn er verschillende etappes in de geloofsreis, ook wel mijlpalen. Inwijding is een langdurig proces wat het geloof verbindt met christelijk gedrag (uitvoering). Het benadrukt de gemeenschappelijke natuur van het christelijk geloof (niet: ik ga naar de kerk, wel: ik ben kerk).

Continue vorming

Christelijk vorming gaat met name om veranderde levens, niet om het opdoen van kennis. Christenen hoeven niet het toekomstig Koninkrijk op aarde te stichten. Door christelijke waarden uit

te drukken terwijl ze de wereld dienen, geven ze een voorproefje van het Koninkrijk. Dit inzicht in christelijk discipelschap heeft drie gevolgen voor de christelijke vorming:

1. Leer christenen op onderscheidende wijze aanwezig en aan het werk te zijn in hun context. In andere woorden, Jezus naleven.
2. Discipelschap is een gemeenschappelijke activiteit. Verschillende groepsgroottes helpen christelijke vorming.
3. De connectie met de brede kerk geeft meer zicht op een goed vormingsproces. De brede kerk biedt meer mogelijkheden om van te leren, helpt te identificeren met anderen uit onbekende contexten en biedt connecties met het hele lichaam.

Hoofdstuk 18 Worship (vieren)

Naast discipelschap is *worship* (viering) belangrijk in groei naar volwassenheid. Het helpt mensen op een vriendelijke manier te leiden naar het christelijk geloof. Het geeft de mogelijkheid God te ontmoeten en te veranderen door Hem.

Blended worship brengt context en de kerkelijke traditie samen. *Worship* en zending kunnen niet worden gescheiden. *Worship* richt zich immers op een God die zending als prioriteit heeft. Beide hebben een sterke relatie, maar zijn niet hetzelfde. *Worship* kan een activiteit in de zending zijn, maar ook een middel om een God gericht op zending, zendelingen te laten vormen. Het kan het doel van zending zijn, maar ook zending overstijgen. *Worship* is voor God. Gereduceerd tot middel voor evangelisatie, maakt de aanwezigheid van God minder duidelijk.

Contextuele kerken zijn vaak verwelkomend. Het vieren van het Heilig Avondmaal is lastig als deze enkel voor gedoopte leden toegankelijk is. Daarmee sluit je gasten en deelnemers die aan het begin van geloofsreis staan uit. Daarom is de viering van het avondmaal in de contextuele kerk vaak meer open.

Voor de kerk is de doop vaak gebruikt als moment waarop nieuwe gelovigen de kerk (her-) binnentreden. De tendens om bekering te markeren door een aantal specifieke gebeden (waarin belijdenis, vergeving van zonden en het accepteren van Jezus belangrijke aspecten zijn) heeft als gevaar dat de relatie enkel tussen het individu en Jezus wordt gelegd en niet tot de christelijke gemeenschap als geheel.

Aan de ene kant is *worship* verbonden aan het leven van alledag, aan de andere kant overstijgt het onze levens. Deze connectie met onze levens is belangrijk omdat mensen lichamelijk zijn en levens hebben. Ook maakt het *worship* authentiek en levensveranderend. Al kan het niet bij dit blijven, omdat *worship* zich richt op een God, die niet te vatten is met onze levens.

Contextuele *worship* helpt aansluiting te vinden bij de doelgroep, het maakt de kerk veelzijdig. Het is ook zinvol in traditie mee te gaan en niet alles opnieuw uit te willen vinden. Traditie maakt deelname aan een eeuwenlang bestaande gemeenschap mogelijk. Contextuele kerken brengen traditie en context samen, zonder een seculier eindproduct te leveren. Deze kerken schrijven teksten opnieuw, zodat de gemeente de teksten begrijpt. Zo kan de herschreven versie dichter bij de originele (uit traditie) intentie van de muziek staan.

Worship draagt en vertegenwoordigt een groot deel van de identiteit van de denominatie. Als dit niet meer zo zou zijn dan hebben gemeenten meer vrijheid in contextuele *worship*, waardoor zij toegankelijker zijn. De identiteit van de kerk kan ook ontleent worden aan het verhaal van de denominatie. Het kan van belang zijn dat contextuele kerken *worship* evalueren met geschoolde professionals. Deze kunnen suggesties geven voor verdere ontwikkeling.

Startende geloofsgemeenschappen hebben baat bij een aantal uitzonderingen, dit voorkomt dat ze in een dwangbuis van regels vastlopen. Respect voor de kerkorde wordt gestimuleerd als bestaande kerken hen adviseren en middelen ter beschikking stellen in pastoraat en zending.

Hoofdstuk 19 Gemeenschap

Het volk Israël (na de Exodus) kan worden vergeleken met het starten van een kerk vandaag. Zij moesten alles uitvinden, terwijl ze op weg waren. Net als veel kerkstichters, leenden zij van de omringende culturen en transformeerden dat aan de hand van een passie voor vrijheid en verbond. Na de verbanning naar Babylonië kwam het volk terug en herbouwde gemeenschappen aan de rand van de samenleving, net als veel startende kerken nu. Vandaar dat het Oude Testament van belang is. Nieuwe gemeenten die groeien in volwassenheid kunnen dezelfde wegwijzers volgen die het volk Israël eerder volgde, zowel in het Oude als Nieuwe Testament.

Gemeenschap/ kerk is een geschenk van God. Het is ook een geschenk aan de wereld, bekend gemaakt door de gemeenschap aan de mensen rondom hen. Door individualisering is het steeds moeilijker dit geschenk aan de wereld te geven. Mensen moeten er bekend mee worden. Dit kost tijd, maar het is een belangrijk deel van de geloofsreis van mensen.

Gastvrijheid is van belang in zendingsgemeenten. Gastvrijheid levert ook vragen op over aanpassing. Het volk Israël kent een geschiedenis van opnemen van buitenstaanders. In het Oude Testament lezen we over verschillende gradaties van deelname aan het volk en toewijding aan God. Ook laten volgelingen van Jezus verschillende maten van deelname in de gemeenschap rondom Hem zien. Dit laat een andere visie van gemeenschap zien dan we in veel christelijke gemeenschappen zien vandaag. Er zijn geen scherpe grenzen. Zo kun je spreken van *boundary-set churches* (gemarkeerd door grenzen van wel of niet deelnemen aan de gemeenschap), maar ook van *centered-set churches*. Deze laatste hebben kernwaarden. Je bevindt je niet binnen of buiten de gemeenschap, maar dichterbij of verder van de kernwaarden.

Deel zijn van een gemeenschap gaat verder dan warme relaties. Wederzijdse bijdrage (iedereen in staat stellen te geven) wordt aangemoedigd. Deze solidariteit bindt mensen samen, geeft individuele leden deel in de levens van anderen en creëert een gevoel van eenheid.

Zowel in het Oude als Nieuwe Testament vinden we voorbeelden van gedeeld leiderschap (rechters, profeten, koningen en priesters). Autoriteit in de handen van enkele mensen leggen, gaat vaak mis. Verbonden worden niet gesloten met enkelen die het volk vertegenwoordigen, maar met het hele volk. Als het niet goed gaat, is het volk verantwoordelijk. Individuen zijn verantwoordelijk voor hun eigen geloof.

In hedendaagse gemeenschappen is gespreid leiderschap effectiever in een informele setting, waarin mensen met elkaar in gesprek zijn, dan in een formele setting waar anderen activiteiten leiden.

Het volk Israël (anders dan de volken om hen heen) had een God die wetten maakte. Door gehoorzaamheid imiteerden zij Gods heiligheid in het dagelijks leven. Het leven van de gemeenschap liet zien hoe God is. De wetten waren immers aan de gemeenschap gegeven en niet aan individuen. Het volk wist God te behagen. Dit in tegenstelling tot andere volken zonder Torah die liet zien hoe het volk God lief kon hebben. Deze moesten goden tevreden houden. De wetten die God gaf, hadden vaak een kritische blik op de context en bieden stof voor ethische reflectie.

Het volk Israël kende een identiteit die voortkwam uit hun verhaal met God. Deze evolueerde en veranderde met de tijd. Deze identiteit was ook vaak betwist en bood ruimte voor strijdende identiteitsconcepten.

Hoofdstuk 20 Duurzaamheid

Duurzaamheid is een onderdeel van volwassenheid. Het gaat dan om duurzaamheid van een geheel waar discipelschap, *worship*, gemeenschap en andere ingrediënten van volwassenheid groeien. Duurzaamheid kan belicht worden door het stellen van vier vragen:

1. Brengt het initiatief vrucht voort?
2. Is er binnen het initiatief aandacht voor doorstroom van leden naar andere vormen van kerk?
3. Is het initiatief goed verbonden met de grotere familie?
4. Heeft het initiatief een passende mate van vrijheid?

Het leggen van de basis voor duurzaamheid begint in de eerste fases van het initiatief. Het is belangrijk aandacht te geven aan het welzijn van de pionier en of de plannen voor een initiatief wel passen bij de context. Kan de context deze ooit dragen. *Simple church* (vermenigvuldiging van kleinschalige vormen van kerk, vaak vanuit de woonkamer) is een mogelijkheid, wel zouden deze verbonden moeten zijn aan een groter netwerk.

De doelgroep van een initiatief moet vanaf het begin betrokken zijn bij leiderschap. Als leden afhankelijk zijn van een stichter, dan kan deze moeilijk de plek verlaten. In plaats daarvan is het van belang vertrouwen op de Geest en de gemeenschap aan te moedigen.

Nieuwe initiatieven moeten waken verfrissend te blijven. Ze kunnen beginnen met een aantal waarden te bepalen en principes hoe ze deze waarden uit gaan drukken. Daarbinnen is maximale flexibiliteit en creativiteit nodig.

Een nieuwe kerk blijft fris en duurzaam als deze nieuwe initiatieven voortbrengt. Dit zijn zeven principes voor het voortbrengen van nieuwe kerken:

1. Een ontmoeting met Jezus (ervaring van een impact in het leven) leidt tot *commitment* en levert een verhaal op om te vertellen.
2. Er is opzet nodig. Kerkplanters moeten begrijpen dat ze geen kerk starten, maar een proces waarin continu voortplanting van kerken plaatsvindt. Daar is een andere *mindset* voor nodig.
3. Vermenigvuldiging kan op allerlei niveaus plaatsvinden. Steeds wordt alles vereenvoudigt, zodat een ander het ook kan doen. (eventueel aangepast aan nieuwe situaties)
4. Mentorschap, leiders die anderen vormen worden gevormd.
5. Kerken groeien door netwerken, Gods Koninkrijk is van nature relationeel.
6. Van de context blijven leren. Bekeerlingen (in staat gesteld door de Geest, gegrond in de Schrift en geïnformeerd over de traditie) zullen beginnen te laten zien hoe het evangelie gecontextualiseerd kan worden in hun situatie.
7. Constant de focus op zending behouden.

Ondersteunende strategieën zijn nodig voor het voortbrengen van nieuwe kerken: proactief leiderschap, een geschikte definitie, theologische kaders, leiding door leken (motiveert andere niet-professionals zelf een kerk te kunnen starten), onderzoek, delen van visie, opzetten van een aantal activiteiten, support en verantwoording zijn belangrijke strategieën. Om al deze strategieën te overzien zijn coördinatoren en katalysatoren nodig.

Hoofdstuk 21 Onderweg naar de *mixed economy* kerk

Mixed economy is het starten van verschillende christelijke gemeenschappen voor verschillende mensen, voor zover mogelijk binnen de bestaande kerk en denominaties. Het is niet vanzelfsprekend dat nieuwe vormen van kerk harmonieus samengaan met bestaande kerkvormen. Critici maken zich zorgen over de kracht van de profetische stem van nieuwe kerkvormen, het verwateren van de in de bestaande kerk gewaardeerde praktijken en structuren en het onderschatten van passie, energie en creativiteit in de bestaande kerk.

Vijf theologische blikken op *mixed economy*:

1. *Drie Eenheid perspectief*

De Drie Eenheid, Vader, Zoon en Geest is een eenheid van personen in relatie. Zo is een denominatie of netwerk het meest gelijk aan God, als deze eenheid en diversiteit combineert.

2. *Scheppings perspectief*

God creëerde wezens die hun Schepper kunnen nabootsen, maar geeft hen de macht zichzelf te zijn. God blijft betrokken, maar geeft vrijheid aan de schepping. Zo stapte Hij uit eenheid (controle houden) naar diversiteit (autonomieit toestaan). In Christus kunnen al de verschillen tussen mensen samenkomen in eenheid. Kerken die dit serieus nemen, maken plek voor diversiteit.

3. *Nieuw Testamentisch perspectief*

In het Nieuwe Testament is het volgende patroon te herkennen. Geleid door de Geest trekken pioniers erop uit. Zij starten kerken op manieren die de bestaande kerk niet verwacht. Ze koppelen hetgeen zij doen terug aan deze bestaande kerk en daarop volgt een proces van luisteren en onderscheiden. Het is niet makkelijk terug te keren vanuit het pionieren naar het centrum, maar verbondenheid blijft zo in stand.

4. *Sacramenteel perspectief*

De doop en Heilig AVondmaal zijn sacramenten die aan de wereld laten zien hoe diversiteit en eenheid samenkomen. Beiden zijn even belangrijk.

5. *Profetisch perspectief*

Bemoedigende gemeenschappen buiten de bestaande kerk brengen nieuwe inzichten van bekeerlingen in. Conflicten zijn niet te vermijden. Als de kerk zich gaat bezighouden met deze verschillen, zal ze beter God, haar missie en zichzelf begrijpen. Een voortdurende kritische evaluatie van onze kerkelijke gedachten en acties zijn daarvoor nodig.

De verwachting is niet dat nieuwe vormen van kerk sneller groeien dan de bestaande kerk. Dit impliceert niet dat bestaande kerken gedwongen zijn iets nieuws te zijn. Kerken kunnen tot zegen voor elkaar zijn door hun diversiteit. De denominatie verrijkt door nieuwe kerkvormen en deze nieuwe gemeenschappen ontwikkelen verder door het verhaal van de brede kerk. Dit over en weer geven en nemen is het hart van de kerk en van God zelf. Het staat centraal in de *mixed economy*.